

Saksframlegg

ETTER- OG VIDEREUTDANNING AV LÆRERE I TRONDHEIMSSKOLEN 2011

Arkivsaksnr.: 11/12361

::: Sett inn innstillingen under denne linja

Forslag til vedtak:

1. Formannskapet vedtar å omdisponere 2 millioner av budsjettbevilgningen på 4 millioner til videreutdanning i 2011 for å opprettholde dagens aktivitet på etterutdanning.
2. Formannskapet vedtar å gi tilbud om videreutdanning i 2011/12 til totalt 40 lærere
Formannskapet støtter rådmannens prioriteringer slik de framkommer i saken.
3. Formannskapet gir sin tilslutning til at vedlagte Program for kvalitetsutvikling brukes til søknad om statlige kompetansemidler til etterutdanning av lærere for 2011.

::: Sett inn innstillingen over denne linja

... Sett inn saksutredningen under denne linja

Saksutredning:

1. Bakgrunn for saken:

I formannskapssak 151/10, behandlet 19.05.10, om etter- og videreutdanning av lærere ba formannskapet rådmannen komme tilbake med en sak om videreutdanning av lærere ved årsskiftet 2010/11. I vedtaket sa formannskapet at de vil vurdere om oppfølgingssaken bør behandles i bystyret eller behandles i formannskapet etter høring i oppvekstkomiteen, når saken legges fram. Rådmannen har tidsmessig lagt til rette for at saken kan sendes komiten til uttalelse før behandling i formannskapet.

Staten krever at skoleeier årlig behandler hvilke prioriteringer som gjøres mht kompetanseheving av lærere (både etter- og videreutdanning) som bakgrunn for søknad om statlige midler til etterutdanning . Årets søknadsfrist for statlige kompetansemidler til etterutdanning er 15. mai. Se

<http://www.udir.no/upload/Brev/Kompetanseutvikling/Informasjonsbrev etterutdanning2011.pdf>

Søknadsfrist for skoleeier for søknad om videreutdanning av lærere skoleåret 2011/12 er 15. april 2011. Det er derfor viktig at det er fattet vedtak om omfang av plasser det skal søkes for, innen den tid.

Bystyresak 08/28 *Strategier og tiltak for utvikling av lærerrollen* diskuterte bl.a. læreres behov for kompetanseheving. Bystyrets vedtak i denne saken fokuserer på læreres behov for etterutdanning og samarbeid med eksterne fagmiljø i tillegg til videreutdanning i skolefag.

I budsjett 2011 bevilget bystyret 4 millioner kroner ekstra til videreutdanning av lærere. Dette beløpet er ikke foreslått videreført i budsjett 2012 eller påfølgende år.

2. Om kvalitetsutvikling i trondheimsskolen

Trondheim har det siste tiåret systematisk satset på kvalitetsutvikling av skolen gjennom kompetanseheving av lærere og skoleledere i *Program for kvalitetsutvikling*. Kostnadene knyttet til dette har vært dekket av statlige og kommunale midler. De kommunale midlene har vært av samme omfang hele tiåret (kr 3.500.000 pr år).

Staten har gitt støtte til kvalitetsutviklingen gjennom øremerkede midler til kommunene. Disse midlene er sterkt redusert de siste årene fra nesten 5 millioner først i perioden til om lag 1 million i 2010. Rådmannen har ikke fått det eksakte beløpet det kan søkes om for 2011, men slik det presenteres i brev fra Utdanningsdirektoratet ligger det an til en markant reduksjon i forhold til fjoråret.

Begrunnelsen for dette er at mange kommuner ikke har prioritert å bruke midler på videreutdanning slik staten har ønsket. Konsekvensen er at staten nå legger størstedelen av midlene inn i et videreutdanningstilbud med krav om store kommunale egenandeler, og slik begrenser kommunenes handlingsrom til selv å prioritere og inngå avtaler.

Dette har det vært orientert om i flere tidligere saker. Beskrivelse av dette finnes på www.utdanningsdirektoratet.no/videreutdanning

3. Kort om kompetanseheving av lærere

Læreryrket i dag krever en stor bredde av faglig kunnskap og ferdigheter. Nyere forskning viser at det er tre hovedkompetanser en lærer må ha for å lykkes i læreryrket og bidra til elevers læring. Det er:

- *relasjonskompetanse*, evne til å etablere gode relasjoner til elevene og dermed lettere kunne motivere og støtte dem i skolearbeidet
- *skolefaglig kompetanse*, kunnskap om selve faget kombinert med didaktisk- og metodisk kompetanse
- *lederkompetanse*, kunne lede et læringsarbeid, vurdere og tilbakemelde og holde ro og orden.

Det er bred enighet om at disse utfordringene best løses ved at lærere jobber i team og tar ansvar sammen for grupper av elever, at de samarbeider om elevers læring og fordeler oppgavene seg imellom. Dette er et argument for at lærer må gis etterutdanning i nettverk, grupper eller i hele kollegier, slik at den nye kunnskapen kan befestes og videreutvikles gjennom refleksjon og erfaringsutveksling.

Samtidig er det viktig at alle skoler har høyt utdanna lærere i kollegiet som kan inspirere og levendegjøre viktige skolefag. Dette skjer best ved at enkeltlærere har fordypning i ulike fag og slik sikrer skolens faglige bredde.

Ut fra en slik forståelse bør både etter- og videreutdanning videreutvikles. Prioriteringene må gjøres ut fra analyser som viser hvor behovet er størst på den enkelte skole og i kommunen som helhet.

Rådmannen har tidligere sagt at det er en utfordring å imøtekomme de ulike ønskene og kravene. Det er vanskelig å legge til rette for etterutdanning hvis mesteparten av midlene går til å finansiere videreutdanning. Etterutdanningstiltak når store grupper av lærere mens videreutdanning kun når noen få.

Det er så langt gitt etterutdanning innen alle de tre hovedområdene for lærerkompetanse og skolene melder at det er behov for å videreføre en slik satsing. Samtidig melder også flere om behov for videreutdanning i enkelte fag.

Trondheim kommune

4. Rammer for etter- og videreutdanning i 2011

4.1. Videreutdanning

Trondheim har 20 lærere med på det statlige tilbudet om videreutdanning i 2010/11. Disse er valgt ut på bakgrunn av kartlegging av behov ved den enkelte skole. Dette koster 2 millioner i kommunal egenandel dette skoleåret. I tillegg tar fire lærere videreutdanning i språkfag etter gammel avtale (med 1000 kr pr studiepoeng i stipend og dekket studieplass).

I 2011 tilbyr staten Trondheim kommune samme antall videreutdanningsplasser som i 2010, og bevilger sin andel av frikjøp (vikarutgifter) på ca 2 mill såfremt kommunen bidrar med samme beløp. Det opplyses samtidig at det er mulig å søke om et utvidet antall plasser under samme betingelser, noe som vil være aktuelt.

Årets opplegg er noe mer fleksibelt enn tidligere og gir kommunene/lærerne mulighet for å søke om videreutdanning i andre fag/fagområder enn før. Men studieplassene er fortsatt spredt over hele landet. Mange av de fagene som trondheimsskolene har behov for kompetanseheving innenfor, tilbys i andre deler av landet som Bergen, Oslo og Tromsø.

Dette innebærer ekstra kostnader fordi skoleeier også er ansvarlig for å dekke reise og opphold til studier utenfor hjemstedet. Det gis ikke statlig støtte til dette.

Prosedylene for søknad er endret. Lærere kan selv søke på nettet om studieplass, men det er skolen og skoleeier som prioriterer ut fra de behovene skolene har for økt kompetanse.

Bystyret har bevilget 4 millioner ekstra til videreutdanning av lærere i 2011, uten å videreføre beløpet i 2012 eller påfølgende år. Tilbudene om videreutdanning følger skoleåret med oppstart høst og avslutning vår. Det medfører at utgiftene til videreutdanning fordeler seg over to budsjettår.

4.2. Etterutdanning:

Trondheim gir et bredt og variert tilbud om etterutdanning av sine lærere, og alle skoler deltar i et eller flere etterutdanningstilbud. Noen satsinger har gått over flere år som *Vi bryr oss* som jobber bredt med elevenes læringsmiljø og klasseledelse og *Lære å lære* som har fokusert på ny kunnskap om gode arbeidsmetoder i lesing, regning og spesialpedagogikk. Her har opplæring i vurdering knyttet til de ulike fagområdene blitt stadig viktigere. Det satses også på *IKT i læringsarbeidet*, *Teknologi og realfag*, *Kulturell skolesekk*, *Rådgiving*, *Minoritetsspråk*, *Grønt miljø* og *SFO*.

I tillegg tilbys to studiedager hvert semester til skolens lederteam om aktuelle pedagogiske spørsmål og direkte opplæring av elever gjennom satsinger som Lerkendalseminaret mot mobbing og trivselslederopplæring for å skape bedre læringsmiljø i friminuttene.

De statlige prioriteringer for etterutdanning i 2011 er knyttet til leseopplæring, regneopplæring, vurdering, klasseledelse og fag- og yrkesopplæring

Se www.udir.no/Artikler/Skoleutvikling/Kompetanseutvikling/Midler-til-etterutdanning--prioriterte-omrader-2011/

Dette er helt i tråd med Trondheims satsinger, samtidig som *Program for kvalitetsutvikling* sikrer etterutdanning på flere andre områder i tråd med lokale politiske prioriteringer.

Trondheim kommune

Som beskrevet over vil de statlige midlene til etterutdanning bli redusert i 2011 til anslagsvis seks – sju hundre tusen. De kommunale midlene til etterutdanning vil være de samme som i fjor (1,3 mill av totalt 3.5 mill med 2,2 mill allerede bundet opp i inngåtte avtaler om videreutdanning for 23 lærere). Samlet vil det gi en ramme på ca 2 millioner til etterutdanning for 2011.

Hvis *Program for kvalitetsutvikling* skal videreføres i 2011 i samme omfang som i 2010, krever det et budsjett på om lag 4 millioner (se vedlegg 1). Denne aktiviteten har vært mulig å opprettholde i 2010 på grunn av ekstra statlige midler overført fra 2009. I tillegg er det en rekke områder som kommunene er bedt om å følge opp som ikke er prioritert i dag. Dette er:

Oppfølging av nyutdanna lærere

Rådmannen har ikke funnet å kunne prioritere oppfølging av nyutdanna lærere (En avtale mellom Kunnskapsdepartementet og KS fra februar 2009). Dette till tross for at det oppfattes som svært viktig både for å øke kvaliteten på opplæringen i skolen og for å sørge for at lærere ikke forlater yrket til fordel for andre jobber. Her er det behov for utviklingen av et kursopplegg og utdanning av mentorer på den enkelte skole.

Økt kvalifisering av praksislærere ute på skolene

Fra 2011 er et av målene i rektorenes lederavtale at 90% av alle skolene i Trondheim skal være praksisskoler. Det er inngått avtaler med HiST/ALT, Pedagogisk institutt, NTNU og Program for lærerutdanning, NTNU om samarbeid om praksisopplæring. Begge institusjonene krever veilederutdanning av dem som skal være praksislærere og tilbyr gratis videreutdanning til skolene. Selve utdanningen er gratis, men det er ikke satt av midler til frikjøp eller annen støtte under studiet.

Støtte til nytilsatte rektorer som deltar i rektorutdanning ved NTNU

Nytilsatte rektorer oppfordres om å ta 30 studiepoeng i skoleledelse for å kvalifisere seg for rektorjobben. Selve utdanningen er gratis, men følges ikke opp med midler til frikjøp som for lærere i tilsvarende utdanning eller ressurser til avlastning i jobben. To nytilsatte rektorer i trondheimsskolen følger utdanningen. Rådmannen har ikke funnet midler til å gi ekstra støtte til de som deltar.

Erfaringsutveksling etter gjennomførte statlige prosjekt – Erfaringskonferanse

Rådmannen har de siste årene deltatt i flere store statlige prosjekt med krav om erfaringsspredning i etterkant. Rådmannen valgte i 2009 ikke å videreføre årlige Erfaringskonferanser på bekostning av andre og viktigere satsinger. Dette etterspørres både fra skoler og enkeltlærere.

5. Synspunkter på etter- og videreutdanningen

5.1. Hva sier de lærerne som deltar på videreutdanning innenfor Kompetanse for kvalitet:

De 20 lærerne som deltar på videreutdanningen skoleåret 2010/11 sier at de er meget fornøyd og at videreutdanningene holder høy kvalitet. Omfanget av frikjøp gjør at alle har god tid til studiene og at alle hittil har tatt eksamen. Flere av rektorene ved de skolene som har lærere under denne type videreutdanning, sier studentene tilfører skolen ny kunnskap og på den måten bidrar til en kompetanseheving spesielt på det trinnet de underviser.

5.2. Hva sier rektorene:

Trondheim kommune

Tema har ved en rekke anledninger vært diskutert med rektorene. De hevder at ordningen om videreutdanning gjennom *Kompetanse for kvalitet* er svært bra for dem som får delta, men at problemet er at ordningen er så kostbar at det vil ta flere tiår før behovet i trondheimsskolen er dekket.

Rektorene mener at innenfor de rammene som nå foreligger til kvalitetsutvikling, bør hovedvekten legges på etterutdanning innenfor områder som er prioritert i dag. De framhever også at skolene har behov for å tilføres midler til kompetanseutvikling, dette for å dekke etterutdanning på områder skolen selv prioriterer og for å ha midler til vikarer når lærere deltar på etterutdanning og videreutdanning som ikke dekkes av *Kompetanse for kvalitet*.

5.3. Hva sier arbeidstakerorganisasjonene:

Utdanningsforbundet sier de ønsker å prioritere videreutdanning av lærere selv om det går på bekostning av tilbudet til etterutdanning. Referat fra drøfting ligger som vedlegg 2

Skolelederforbundet sier de ønsker å prioritere etterutdanning på bekostning av videreutdanning. De sier at ressurser til etterutdanning åpner for profesjonalisering av hele kollegiet i motsetning til videreutdanning som kun treffer de helt få. Uttalelse ligger som vedlegg 3.

6. Drøfting og vurdering:

Som tidligere beskrevet har Trondheim tidligere i tiåret gitt sine lærere gratis videreutdanning med noe frikjøp (1000 kr pr studiepoeng) og slik økt den formelle kompetansen hos mange lærere. *Kompetanse for kvalitet* (som ble innført i 2008) gir lærere som studerer et frikjøp på 40% for å ta 30 studiepoeng. Dette er en ordning som lærerne er svært fornøyde med. Signaler rådmannen har fått fra skolene er at mange lærere ønsker å ta videreutdanning innenfor denne ordningen. Men tilbudet kan kun gis til en liten gruppe lærere på grunn av de store utgiftene dette pålegger kommunen til frikjøp (kr. 100.000,- pr lærer pr studiepoeng)

Kartlegging av kompetansebehov i trondheimsskolen viser at det er behov for både etter- og videreutdanning av lærere. Slik situasjonen er i dag, prioriteres tilbudet om videreutdanning for noen få på bekostning av etterutdanning av mange.

Trondheim kommune har etablert samarbeid med mange kompetansemiljø i regionen om etterutdanning av lærere, bl.a. innen nye metoder for vurdering, matematikk- og leseopplæring, metoder for spesialpedagogisk kartlegging og opplæring, innenfor entreprenørskap og realfag, rådgiving, opplæring av minoritetsspråklige elever, IKT, grønt miljø og en stor variasjon av kulturelle aktiviteter (se vedlegg 1). Det er også en stor satsing på elevers læringsmiljø, utvikling av læreres kompetanse i relasjonsbygging og klasseledelse.

Disse satsingene er i tråd med innmeldte behov fra skolene og kommunale politiske vedtak.

Trondheim har 20 lærere med på det statlige tilbudet om videreutdanning i 2010/11. Det koster 2 millioner i kommunal egenandel dette skoleåret. I tillegg tar 4 lærere videreutdanning i språkfag etter gammel atale (1000 kr pr studiepoeng).

De ekstra midlene som er bevilget til videreutdanning i 2011, 4 millioner, kan ikke i sin helhet benyttes til videreutdanning i 2011 fordi videreutdanning følger skoleåret og det derfor vil innebære en ekstra kostnad i 2012 som det ikke finnes dekning for.

Trondheim kommune

En løsning er å ta 2 millioner av disse midlene og styrke etterutdanningsatsingen og slik gjøre det mulig å opprettholde dagens aktivitet i 2011. Vedlegg 1 viser bruken av etterutdanningsmidler basert på en slik løsning.

Da vil en kunne øke antallet lærere på videreutdanning fra 20 til 40 skoleåret 2011/12. Våren 2012 finansieres delvis ved å overføre statlige midler, mens de resterende midlene (noen hundre tusen) må da innarbeides i budsjett for 2012 gjennom økonomiplanarbeidet.

I vedtatt økonomiplan er ny kommuneplan konkretisert og på oppvekstområdet er det to strategier som er valgt som de viktigste på alle tjenestoområder for årene som kommer. Den ene er mer systematikk i arbeidet og den andre hovedstrategien er å sikre kvalitet i relasjoner i dette tilfellet mellom lærer og elevene. Dette får som konsekvens at rådmannen vurderer bruken av kompetansemidler på en litt annen måte i 2011 enn tidligere.

Rådmannen i Trondheim, 07.03.2010

Jorid Midtlyng
kommunaldirektør

May Johnsen
rådgiver

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Vedlegg: Program for kvalitetsutvikling 2011
Etter- og videreutdanning Utdanningsforbundet
Etter- og videreutdanning Skolelederforbundet

[... Sett inn saksutredningen over denne linja](#)